

Mapa per a una pedagogia sistema amb fonament, comprensió i acció.

Martí Teixidó i Planas, dr. Societat Catalana de Pedagogia IEC

Título Mapa per a una pedagogia sistema amb fonament, comprensió i acció.

Resumen

Necesitamos reconstruir una terminología científica común después de años de desconcierto originados por el desprestigio de la pedagogía germánico-latina a causa de la II Guerra Mundial, la superposición de terminología anglo-americana para profundizar en los mismos temas, y la extensión entre docentes de iniciativas de innovación o recetas que han funcionado pero que no son generalizables sin entender y comprender las variables que integran el sistema.

Necesitamos una terminología común entre investigadores y profesionales. Cualquier planteamiento de pedagogía ciencia debe estar fundamentado en conocimientos aportados por las otras ciencias, todas, aunque especialmente las que tratan de la condición humana (antropología, psicología, sociología, lingüística...) pero también otras como medicina, neurociencia, mediología... y proyección de fines con las filosofías, el arte, la estética...

Propuesta de síntesis de experiencia y construcción de un marco teórico

Síntesi evolutiva de la pedagogia ciència, anàlisi de la situació actual, disseny d'un mapa mental de la pedagogia i les ciències de l'educació i construcció d'un model explicatiu que integri les variables en un sistema.

Amb Comenius s'inicia la pedagogia científica com a didàctica fonamentada en el coneixement de l'infant (psicologia) i instrumentada amb llibres i imatges introduint el primer llibre escolar: *Orbis Sensualium Pictus* (1658). Les finalitats comunes de les de les repúbliques cristianes són les considerades al tractat *Didactica Magna* (1632). Herbart fa la primera construcció teòrica amb *Pedagogia general derivada del fi de l'educació* (1804) i amb els Drets dels ciutadans caldrà concretar finalitats. Amb coneixement de l'educand per la psicologia (coneixement i simpatia) i amb la instrucció: descriptiva, analítica i sintètica amb un pla d'ensenyament. Pestalozzi representa la pedagogia pràctica realitzada amb fonament. A la fi del segle XIX la Pedagogia vol emular la Psicologia creant un laboratori experimental (Lay, 1893). La pedagogia experimental (Meumann, Buyse) queda molt restringida i és superada per l'extensió de la renovació pedagògica de l'Escola Nova o Activa (Decroly, Montessori Ferrière), la Progressive Education a NordAmèrica (Kilpatrick, Dewey).

La Pedagogia acadèmica universitària del segle XX va prenent orientacions diverses: sociologisme de Durkheim, biologisme de Piaget, pragmatisme de Dewey, espiritualisme de Steiner per bé que hi ha autors integradors (Wallon, Spranger, Vigotski). Després de la II Guerra Mundial la pedagogia llatina-germànica es suplanta per la pedagogia taxonòmica d'objectius nordamericana i es fa un aiguabarreig conceptual amb total desprestigi de la pedagogia com a ciència. La derivada és la

pedagogia curricular i competencial amb preocupació absorbent pels resultats que dedica molt de temps i activitats a l'avaluació, de fet a proves d'avaluació.

Metodología

Hem de reconstruir la Pedagogia ciència, fonamentada en *principis* que les ciències, totes, aporten coneixement a l'educació. Alhora cal una observació de la societat actual amb al seva complexitat per identificar els *referents*. S'han de balancejar bé en cada situació les *tensions* o antinòmies sense decantar-se. (Meirieu, 2004). La Pedagogia com a ciència pràctica també ha d'aportar *normes d'acció* i *criteris de decisió* i elaborar *instruments* aplicables verificant el valor d'aquestes normes, criteris i instruments.

Pensar pedagògicament comporta (Teixidó, 2017):

- 1 *Principis* que aporten fonament científic sòlid.
- 2 *Tensions* que es presenten entre dues polaritats contraposades. Cal balancejar, no anul·lar.
- 3 *Referents* indicadors de les característiques d'una situació sobre les que s'ha d'actuar.
- 4 *Accions* que cal definir i presentar de forma operativa.
- 5 *Decisions*, les immediates però amb perspectiva àmplia i d'evolució futura.
- 6 *Cultura*. La pedagogia guia l'acció educativa per millorar la persona i la seva cultura.

El desenvolupament de les diverses ciències amb la seva especialització ens aporten coneixement de l'educació i de la persona que s'educa. Alhora, la societat actual presenta una gran complexitat de funcionament i de relacions. La pedagogia ha de partir d'aquest coneixement de la persona i de la societat per evitar intuïcions il·luministes no generalitzables i de curta durada.

Resultados y Conclusiones, Relevancia científica

En els darrers cinquanta anys hem volgut abandonar l'educació tradicional incorporant alguna innovació sense un ajustament sistèmic del conjunt de variables internes del procés educatiu. El procés intern el constitueixen professors i alumnes amb el seu respectiu comportament i processament. L'atenció ha quedat atrapada en la preocupació per l'entorn social-ambiental, per les regulacions administratives del sistema escolar i per l'assignació de recursos econòmics, materials i humans. Ni Pestalozzi va disposar de condicions tan favorables. Freinet i el grup cooperatiu de mestres van canviar el sistema d'ensenyament amb les mateixes condicions de qualsevol escola. La renovació pedagògica de Catalunya de 1960 a 1980 es va fer majoritàriament en escoles privades amb menys condicions que a les públiques.

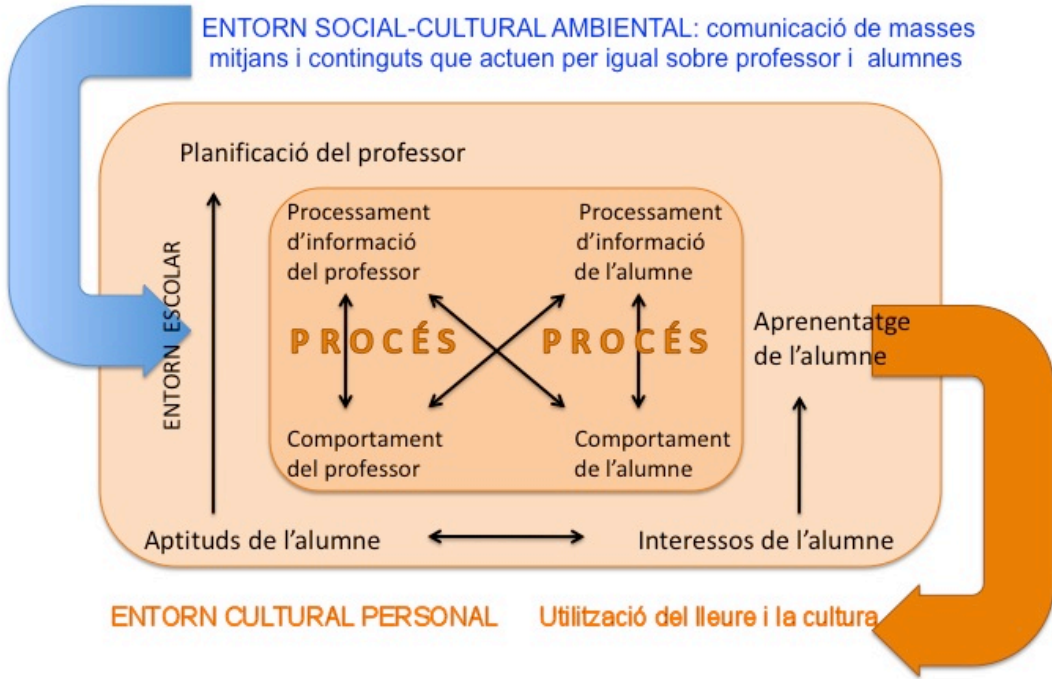
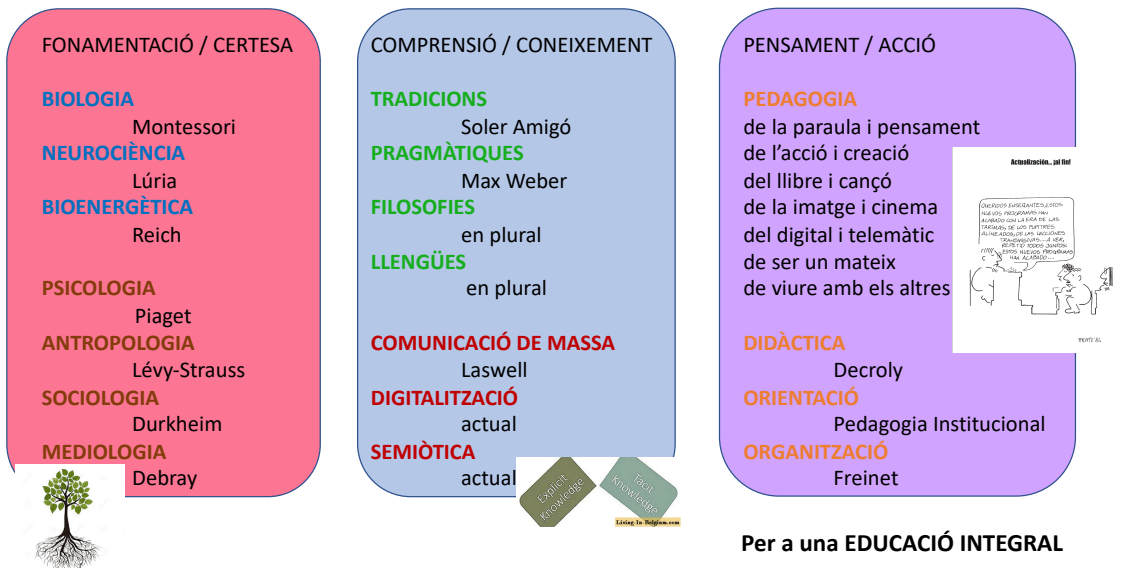

Figura 1: Model explicatiu de l'aprenentatge com a mediació cultural (Elaboració pròpia)

Mapa d'una PEDAGOGIA SISTEMA

La pedagogia es desglossa en ciències pedagògiques com a parts integrants d'ella mateixa.

Didàctica. Ciència pedagògica. La part d'acció tecnificada de la pedagogia. Per això Titone va parlar de 'metodologia didàctica', acabar de decidir entre els disponibles la composició adequada a les necessitats dels alumnes i a les possibilitats dels docents.

Orientació tutorial. Ciència pedagògica. L'orientació correspon a la personalització de l'aprenentatge, funció de tot mestre i professor per ajustar les propostes de treball a les necessitats i possibilitats de cada alumne (reforç, atenció múltiple, reeducació, altes capacitats).

Organització escolar. Ciència pedagògica. És la part de producció, prèvia a la realització a l'aula i en les activitats d'aprenentatge. Comporta previsió de recursos humans i materials, però, abans que res, els formals. Agrupaments dels alumnes, calendari i horaris escolars adequats.

La pedagogia no són els programes. El currículum escolar no canvia la pedagogia. En primer lloc cal estar atents a la relació educativa entre docents i alumnes i a les relacions institucionals. En diàleg d'equip cooperatiu s'han de decidir les millors opcions, amb criteri. La pràctica pedagògica és producte de: ciència X acció tècnica X art personal, en proporció variable però en cap cas un dels factors pot ser zero.

La pedagogia és possiblement la ciència més interdisciplinària doncs cap ciència li és aliena. Tota ciència aporta coneixement a l'educació, coneixement de les persones, de les relacions, dels materials, de les formes organitzatives i sens dubte dels condicionaments naturals que esdevindran oportunitats.

Referencias

Aula-Media. Equip dedicat a desenvolupar orientacions i recursos per a l'educació mediàtica.

<https://www.aulamedia.org/wordpress/2021/09/cinema-instrument-aprenentatge/>

<http://www.aulamedia.org/8anys/>

Berger, Peter L. (1963): *Invitation to Sociology. A humanistic perspectives*. London, Peguin Books. En català, traducció contextualitzada de Estruch, Joan (1985). *Invitació a la sociologia*. Barcelona, Herder.

Debray, Régis (2000): *Introduction a la médiologie*, Paris, PUF. Hi ha versió castellana. *Introducción a la mediología*. Barcelona, Paidós, 2001.

Education for a pluralist society (1987). *Philosophical perspectives on The Swann Report*. Bedford Way Papers, 30. Institut of Education, University of London.

Espadaler, Josep Maria. Metge neurofisiòleg de l'Hospital del Mar de Barcelona. Ens va aportar coneixement i imatges del mapeig cerebral i evidències lingüístiques(2016).

FRATO'84, Tonucci, Francesco. Li agraim la pedagogia en imatges tan sintètiques. Imatges difoses a internet que els docents hem d'incorporar a les nostres sessions pedagògiques com a evidències que ens fan reflexionar.

Meirieu, Philippe (2004): *Faire l'école, faire la classe*. Paris, ESF. Hi ha versió castellana amb el títol: *En la escuela hoy*. CI Rosa Sensat. Bracelona, Octaedro, 2004.

Oury, Ferran, Vàquez, Aïda (1968): *Hacia una pedagogia dle siglo XX*. México, Siglo XXI editores.

Pennac, Daniel (2007): *Chagrin d'école*. Paris, Gallimard. Hi ha versió castellana i catalana amb títol mal traduït com a: *Mal d'escola*. Barcelona, La Butxaca 2009. Recensió de Martí Teixidó (2008): *Revista Catalana de Pedagogia*, vol. 7 (2009-2010) pp. 606-610. <http://revistes.iec.cat/index.php/RCP/article/view/58527/58727>

Soler i Amigó, Joan (2001): *Cultura popular tradicional*. Barcelona, Pòrtic, Enciclopèdia Catalana.

Teixidó, Martí (2011): Sistema pedagògic i competències bàsiques. *Revista Catalana de Pedagogia*, vol 7, 2011, pp. 213-248. Portal de publicacions IEC: <http://revistes.iec.cat/index.php/RCP/article/view/58541>

Teixidó, Martí (2017): *Pedagogia, ara. Aplicació a la societat catalana*. Secció de Filosofia i Ciències Socials, Institut d'Estudis Catalans.

Wolf, Mauro (1992): *Gli effetti sociali dei media*. Milano, Strumenti Bompiani. Hi ha versió catalana: *Els efectes socials dels mitjans de comunicació e masses*. Barcelona, Pòrtic 1992.